

FÖR SAMTLIGA OMRÅDEN GÄLLER FÖLJANDE

ALLMÄNT

Ur miljöbalkens tredje kapitel:

Mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden eller kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet skall så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön...

Områden som är av riksintresse för naturvården, kulturmiljövården eller friluftslivet skall skyddas mot åtgärder som avses i första stycket. (MB 3:6)

UNDERHÅLL

Ur plan- och bygglagens tredje kapitel:

Underhållet skall anpassas till byggnadens värde från historisk, kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt samt till omgivningens karaktär. Byggnader, som är särskilt värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt eller som ingår i ettbebyggelseområde av denna karaktär, skall underhållas så att deras särart bevaras. (PBL 3:13)

Detta innebär att stor vikt skall läggas vid:

- att byggnaders ursprungliga exteriör inte förändras genom exempelvis byte av fasadmateriäl, fönster, takmaterial eller färgtyp och kulör.
- att underhållet sker varsamt med traditionella material och metoder.
- att försöka rätta till kulturhistoriskt och miljömässigt olämpliga förändringar som skett under senare tid.
- att försöka bevara de ursprungliga materialen som med sin ålder och patina på ett oersättligt vis berättar om byggnadernas historia, äldre hantverksskicklighet, materialkvalitet och byggnadsteknik.

OM- OCH TILLBYGGNADER

Ur plan- och bygglagens tredje kapitel:

Ändringar av en byggnad skall utföras varsamt så att byggnadens karaktärsdrag beaktas och dess byggnadstekniska, historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden tas tillvara. (PBL 3:10)

Byggnader, som är särskilt värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt eller som ingår i ett bebyggelseområde av denna karaktär, får inte förvanskas. (PBL 3:12)

Detta innebär att stor vikt skall läggas vid:

- att en eventuell tillbyggnad eller andra nytillskott som fönster, dörrar och burspråk anpassas till den befintliga byggnaden både när det gäller utformning, placering och materialval.

TOMTER

Ur plan- och bygglagens tredje kapitel:

Tomter som tas i anspråk för bebyggelse skall anordnas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- och landskapsbilden och till natur och kulturvärdena på platsen. (PBL 3:15)

Vid sådan ändring av en byggnad för vilken bygganmälan krävs skall tomten anordnas så att den uppfyller kraven i § 15 i den utsträckning som efter omständigheterna kan krävas med hänsyn till kostnaderna för arbetet och tomtens särskilda egenskaper. (PBL 3:16)

Detta innebär att stor vikt skall läggas vid:

- att tomterna inte förändras genom stora anläggningsarbeten, som plansprängningar och utfyllnader för exempelvis parkeringsplatser.
- att den traditionella växtligheten samt exempelvis staket, grindar och belysning bevaras och att eventuella nytillskott underordnar sig den befintliga miljön.

NYTILLKOMMANDE BEBYGGELSE

Uppförande av nya hus inom de områden som utpekats som kulturhistoriskt värdefulla kan endast bli aktuellt i undantagsfall. Nybyggnad kan medges om en villa skulle bli totalförstörd, till exempel på grund av brand. Uppförande av mindre uthus och garage kan i vissa fall godkännas.

Ur plan- och bygglagens tredje kapitel:

Byggnader skall placeras och utformas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- eller landskapsbilden och till natur- och kulturvärdena på platsen. Byggnader skall ha en yttre form och färg, som är estetiskt tilltalande, lämplig för byggnaderna som sådana och som ger en god helhetsverkan. (PBL 3:1)

Tomter som tas i anspråk för bebyggelse skall anordnas på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- eller landskapsbilden och till natur och kulturvärdena på platsen. (PBL 3:15)

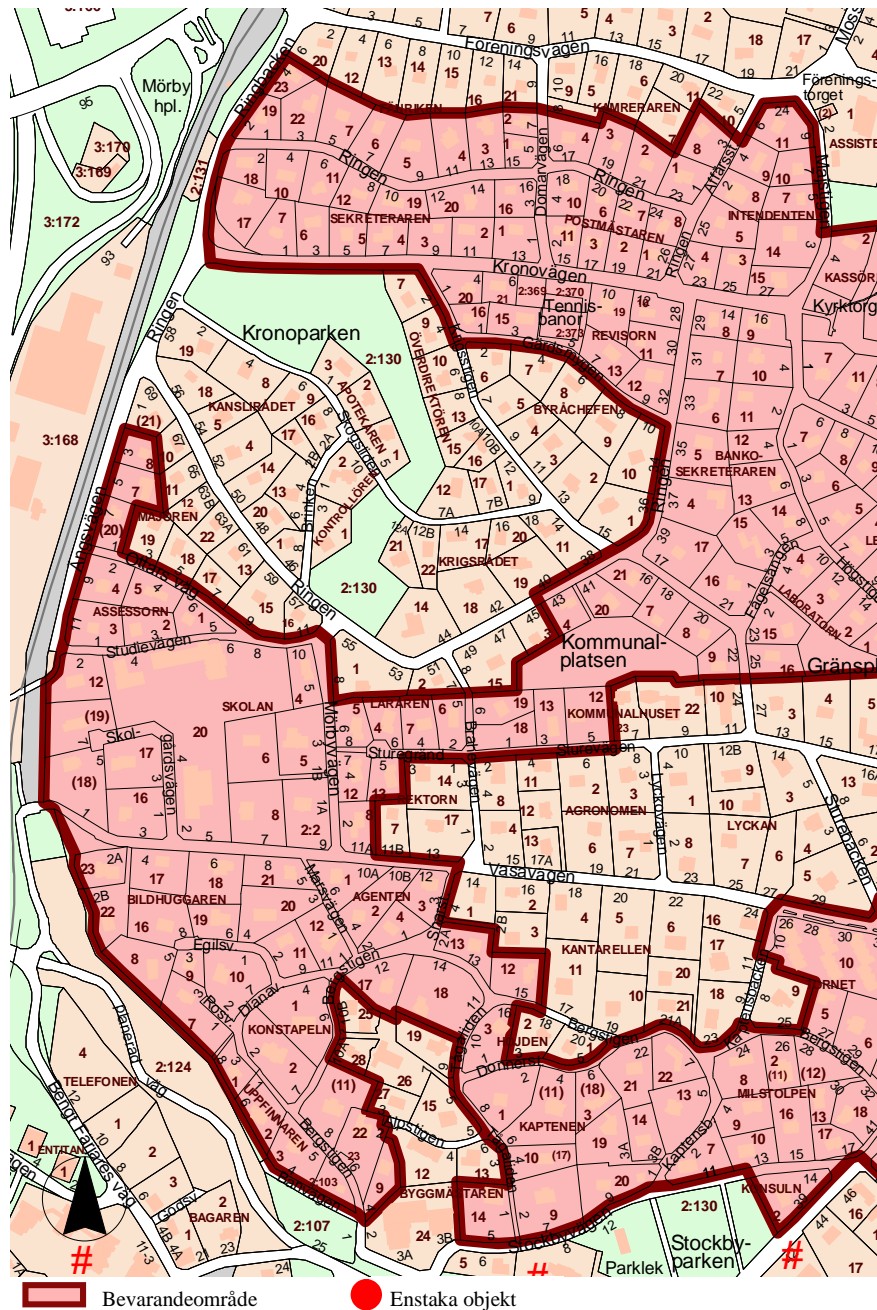
Detta innebär att stor vikt skall läggas vid:

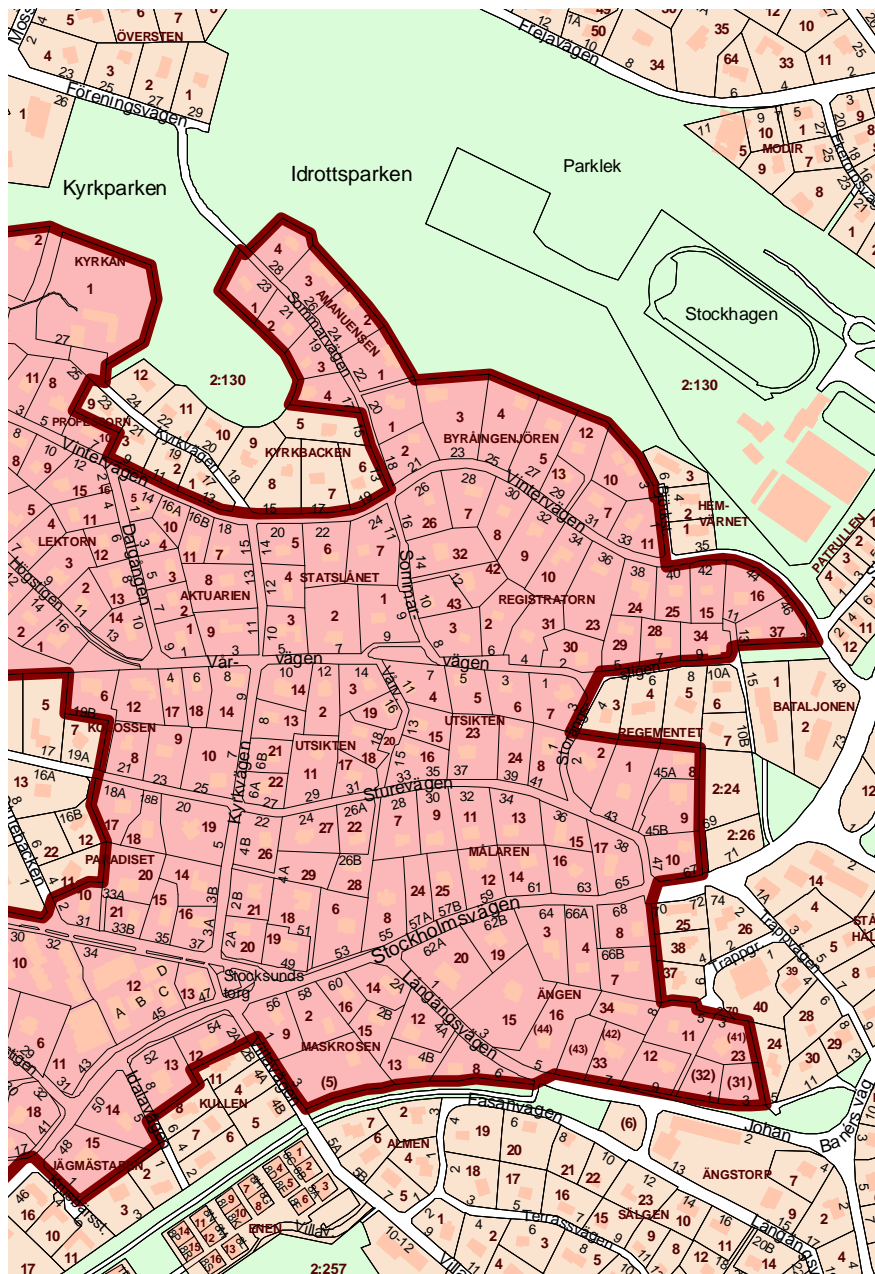
- att husen placeras i förhållande till gatan på samma sätt som intilliggande byggnader.
- att en eventuell ny villabyggnad anpassas till områdets karaktär och ges likartade proportioner som omgivande villor.
- att eventuella garage eller uthus placeras så att de ej dominerar i förhållande till gatumiljön eller tomtens huvudbyggnad, samt i övrigt anpassas till närmiljöns material, form och färg.

Plan och bygglagens paragrafer gäller generellt för alla områden och enstaka byggnader.

B51 GAMLA STOCKSUND OCH MÖRBY

Området omfattas av kulturminnesvårdsprogrammets helhetsmiljö 19, Stocksund (Se KMVP sidan 59 f.) och beskriver bebyggelsen utanför närmiljöerna 19:1-5. Dessa redovisas i avsnitten B 52 - B 56.

MOTIV FÖR BEVARANDE

Gamla Stocksund och Mörby bildar en sammanhållen miljö som karaktäriseras av blandad villabebyggelse. Även om vissa delar är förändrade av nya villor har området som helhet bevarat sin karaktär från 1900-talets första årtionden. De ursprungliga byggnadsplanernas gatunät, allmänna platser och till viss del tomtstorlekar är bevarade.

BESKRIVNING AV OMRÅDET

Området har bebyggts från söder mot norr. De södra delarna bebyggdes huvudsakligen under 1900-talets första decennium. De norra delarna är nästan genomgående utbyggda på 1920-talet. Det syns tydligt i miljön.

Topografin växlar mellan bördiga dalstråk och höjder med barrträd och berg i dagen. På höjderna slingrar vägarna fram och tomterna kantas av enkla staket av nät eller träribbor. Längs med staketen finns ofta buskar. I dalsänkorna ligger husen oftast en bit in på tomten och lite högre än vägen. Gräsytan ut mot gatan är planterad med fruktträd. I många fall begränsas tomten av en kraftig lövhäck. Även enkla staket förekommer, men då vanligen i kombination med häckar och buskar. Granhäckar, liksom andra barrbuskar, är däremot ovanligt. Den frodiga växtligheten på tomterna gör att gaturummen ofta domineras mer av växtligheten än av husen. Endast några få av de nybyggda husen har större plana gräsytor och moderna trädgårdsväxter. Annars är även dessa hus omgivna av uppvuxna trädgårdar, vilket bidrar till att de smälter in i miljön.

Byggnaderna är följsamt anpassade till topografin och inga plansprängningar eller större utfyllnader av tomterna har skett vid byggnadstillfället. Husen från början av 1900-talet är uppförda på grunder av sten medan de yngre husen har betonggrunder.

De äldsta villorna från 1900-talets två första decennier är genomgående stora och uppförda i 1 1/2 - 2 våningar. Dessa hus har ofta en oregel-bunden planform och en varierad fasad. De yngre byggnaderna är något lägre och utmärks av regelbundenhet och enkelhet. Några av de sentida villorna i området är uppförda i ett plan.

Fasadmaterialen varierar mellan olika typer av träpanel och slätputs. De äldsta byggnaderna har ofta utsmyckade fasader med lister och olika typer av spontad panel. På de yngre husen dominerar locklistpanel.

Även takformerna varierar med husens byggnadsår. De äldre och större husen har genomgående oregelbundna tak med takfall åt olika håll. Husen av egnahemkaraktär har enklare tak i form av brutna eller obrutna sadeltak. Det dominerande taktäckningsmaterialet är en- eller tvåkupigt rött lertegel. Några av de större husen har falsade plåttak.

GÄLLANDE BESTÄMMELSER

Området betraktas som särskilt värdefullt ur kulturhistorisk synpunkt. Detta innebär att § 12 i plan- och bygglagens tredje kapitel gäller.

Områdets detaljplaner är från 1934 till 1998. Dessa planer har bestämmelser om minsta tomtstorlek på 1 000-1 750 kvm. I hela området får varje tomt bebyggas med tvåvåningshus, med en högsta höjd av 5,5-7,6 meter. Husen får uppta max 1/10 av tomtens storlek. Om tomterna är större än 1 750 kvm kan man inreda två lägenheter i varje hus, annars godkänns endast en lägenhet.

Stocksund 2:14 omfattas av q-bestämmelser i planen.

Bildhuggaren 19, Egilsvägen 6

BEVARANDE

HELA OMRÅDET

För att områdets kulturhistoriska värden skall bevaras, är det vid underhåll, om- och tillbyggnader, nybyggnader eller andra arbeten, av stor vikt att hänsyn tas till områdets karaktär. Denna kan sammanfattas i följande punkter:

Tomternas utformning och husens placering

- Hus och trädgårdar är följsamt anlagda efter tomtens topografi, utan större plan-sprängningar eller planutfyllnader.
- Bostadshusen är ofta centralt placerade på tomterna.
- Tomterna avgränsas med staket. Växtligheten är traditionell med fruktträd och buskar. I de kargare delarna växer tallar.

Husens storlek, höjd och karaktär

- Husen har som regel två våningar.
- Taken är sadeltak, ofta brutna. Kraftigt valmade eller långt neddragna och dominerande tak förekommer ej.

Material och färg

- Grunderna är murade med huggen natursten eller gjutna i betong.
- Färgsättningen är traditionell.
- Taktäckningen är rött lertegel eller slätplåt.

Övrigt

- Uthus och garage ansluter i form och färg till intilliggande bebyggelse.

Innebär ett bebyggelseärende ett hot mot områdets särdrag bör detaljplanen ändras. Planens bestämmelser och beskrivning skall då utformas så att områdets karaktär enligt ovanstående punkter i allt väsentligt garanteras.

VISSA BYGGNADER

Inom detta område finns ett antal byggnader som, förutom sitt värde som en del av kulturmiljön, har ett egenvärde ur arkitektonisk synpunkt. I de bebyggelseinventeringar som genomförts har husen delats in i tre klasser, omistlig, värdefull och intressant. Extra varsamhet bör iakttas när det gäller förändringar av de omistliga och värdefulla byggnaderna. De intressanta byggnaderna får anses skyddade genom vad som gäller för hela området.

Omistliga byggnader

För de så kallade omistliga byggnaderna gäller, förutom de punkter som behandlar hela området, att eventuella förändringar måste ske med mycket stor hänsyn till byggnadens egenart. De fastigheter som berörs är:

- Bildhuggaren 19, Egilsvägen 6
- Kaptenen 13, Kaptensbacken 5
- Målaren 26, Kyrkvägen 4B
- Utsikten 13, Kyrkvägen 8

Bildhuggaren 20, Egilsvägen 4

Värdefulla byggnader

För de så kallade värdefulla byggnaderna gäller, förutom de punkter som behandlar hela området, att eventuella förändringar bör ske med stor varsamhet. De fastigheter som berörs är:

- Bankosekreteraren 17, Krigsstigen 17
- Bildhuggaren 7, Rosvägen 3
- Bildhuggaren 20, Egilsvägen 4
- Byggmästaren 17, Bergsstigen 12
- Kaptenen 9, Tågaliden 2
- Konsuln 2, Stockbyvägen 14
- Lektorn 7, Högstigen 1
- Maskrosen 12, Långängsvägen 4A
- Maskrosen 15, Långängsvägen 2B
- Målaren 16, Stockholmsvägen 63
- Målaren 27, Sturevägen 24
- Utsikten 23, Sturevägen 37